

A KRIMINALISZTIKA ÉS A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁS KAPCSOLATA

1. Bevezetés

A büntetés-végrehajtás és a kriminalisztika kapcsolatának vizsgálata még viszonylag kevés figyelmet kapott a rendészettudományi kutatások során. E két terület ugyanakkor számos módon kapcsolódhat egymáshoz. Ruzsonyi Péter szerint a büntetések végrehajtása már az ősi, közösségi társadalmak szankciórendszere óta az igazságszolgáltatás szerves részeként egyidős a társadalommal,¹ míg a kriminalisztika, mint ténytudomány elsősorban post factum diszciplína, azaz a bűncselekmény elkövetését követő nyomozásra, vagy egyéb bűnüldözői munkára koncentrál.² A kriminalisztika ennél fogva határterületi tudomány is, amely magában foglalja a jog- természet- és mérnöktudományok mellett az információs forradalom vívmányainak igazságügyi jellegű hasznosítását, a bizonyítékelemzés, a munka- és tűzvédelem eredményeit³ is.

Ergo egyértelműen látható, hogy a büntetés-végrehajtás – mint igazságszolgáltatási történeti kategória – és a kriminalisztika – amelynek a gyakorlata nem más, mint a bűnügyi nyomozás⁴ – nem lehetnek függetlenek egymástól. A két terület – e tanulmány keretében megvalósuló – elemzésétől ezért okkal várható, hogy felszínre kerülhetnek a meglévő ún. originális összekötő kapcsolatok.

2. Általános kapcsolódási pontok

2.1. Dogmatikai kapcsolat

Mind a büntetés-végrehajtás, mind a kriminalisztika egységesen a bűnügyi tudományok körébe tartozik, és a strukturális fejlődés szükségszerű eredménye volt az, hogy mára már mindkét területet önálló diszciplínaként tartják számon. A kriminalisztika a sajátos tevékenységével segíti elő az állam büntetőhatalmi privilégiumaként fenntartott felelősségre vonás megvalósítását, míg a büntetés-végrehajtás általános célja a bűncselekmény folytán megbomlott jogi egyensúly helyreállítása.⁵

---

¹ Ruzsonyi Péter: Pönológiai alapvetések. In: Ruzsonyi Péter (szerk.): Tendenciák és alapvetések a bűnügyi tudományok köréből. Nemzeti Közszolgálati Egyetem rendészettudományi Kar. Budapest, 2014. 199. o.

² Hautzinger Zoltán: A kriminalisztika és a rendészettudomány határterületei. In: Magyar Rendészet 2015/1. szám. NKE Szolgáltató Kft. Budapest, 2015. 11.o.

³ Angyal Miklós – Kircskovics Antal: Helyszíni halottvizsgálat. Korszerű Családorvos Képzésért Alapítvány, Pécs, 2014. 8. o.

⁴ Mészáros Bence: A kriminalisztika és a magánnyomozás kapcsolata. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja a Magyar Rendészettudományi Társaság közreműködésével. Pécs, 2015. 136. o.

⁵ Vókó György: Európai büntetés-végrehajtási jog. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2006. 51.o.

2.2. Prevenció

A megfelelő jogállami hatás eléréséhez az ultima ratioként alkalmazott büntetésnek meg kell felelnie a generális és a speciális prevenció követelményének.⁶ A büntetés-végrehajtás vonatkozásában ez a preventív tevékenység egyértelműen tetten érhető a büntetési célok törvényben meghatározott kötelező érvényesítése által.⁷ A kriminalisztika preventív tevékenysége pedig konkrétan saját önmegvalósítását jelenti. Ezek kapcsolódási pontként azonban csak akkor realizálódnak, ha a kriminalisztikai prevenció alanya a büntetés-végrehajtás alanya is egyben. Például a megfelelően alkalmazott nyomozási és kihallgatási taktikák, valamint a büntetés-végrehajtási szervezet tevékenysége annyira megéri az összességében az intézkedés alá vont személyt, hogy az tényleges visszatartó erőként jelentkezik egy újabb bűnelkövetés vonatkozásában, vagy például felébreszti azt a bizalmat a hatóságok irányába, amelynek eredményképpen a személy önkéntesen információval szolgál egy bűnelkövetéssel, annak előkészületével, a fogvatartás biztonságát veszélyeztető cselekménnyel kapcsolatosan stb.

2.3. Hatósági kompetencia és személyi állomány

Fentiek szerint megállapíthatjuk, hogy mind a büntetés-végrehajtás, mind a gyakorlati kriminalisztika alapvetően az állam büntetőhatalmának érvényre juttatását hivatott szolgálni mint egyfajta hatósági jog érvényre juttató tevékenység.⁸ Amennyiben a hatóság fogalmát kiterjesztően értelmezzük, akkor a büntetés-végrehajtási tevékenység – mint állami feladat – végrehajtási kikényszeríthetőségét is e tevékenységrendszerbe illeszthetjük. Mindkét terület gyakorlati művelését tehát mögöttes állami kényszerítő erő támogatja. Ebből ered a személyi állomány rendeltetésének hasonlósága is, mint például a hivatásos szolgálati jogviszonyból fakadó kötelezettségek vagy a közös szakmai követelményrendszer. Ennek egyféle realizálódásaként a sok esetben azonos bemeneti kompetencia, hasonló képzési (továbbképzési) rendszer elősegít(het)ti a szakembereknek a két szakterület közötti (át)áramolását is.

2.4. Törvényességi felügyeleti és jogvédelmi ügyészségi tevékenység

Az ügyészségi felügyelet egyaránt megvalósul a büntetés-végrehajtási intézetben, a javítóintézetben, a rendőrségi fogdában, az őrzött szálláson, a menekültügyi őrzött befogadó központban, az előállító helyiségben, a közösségi szálláson és a befogadó állomáson⁹ is. Az ügyész a fogvatartott meghallgatása során annak olyan tartalmú nyilatkozatára, vagy a

⁶ Balogh Ágnes, Tóth Mihály: Magyar büntetőjog. Általános rész. Osiris Kiadó. Budapest, 2010. Forrás: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_magyar_buntetojog/ch04s03.html (letöltés ideje: 2016.08.24)

⁷ Hatályos célját és feladatát a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. Kódex) szabályozza. Míg magának a büntetés-végrehajtási szervezetnek a jogállását, feladatát a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény rendelkezéseiből olvashatjuk ki.

⁸ Belovics Ervin, Gellért Balázs, Nagy Ferenc, Tóth Mihály: Büntetőjog I. Általános rész. A 2012. évi C. törvény alapján. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2014. forrás: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_548_Buntetojog/ch01.html (Letöltés ideje: 2016.09.02.)

⁹ A büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi ügyészi tevékenységről szóló 20/2014. (XII. 23.) LÜ utasítás (a továbbiakban: LÜ utasítás)

felügyeleti és jogvédelmi tevékenység kifejtése közben hivatalból észlelt cselekmények, körülmények okán is kezdeményezi büntető-, szabálysértési- vagy fegyelmi eljárás megindítását. Biztosítva ezzel, hogy a fogvatartott személyekkel való büntetés-végrehajtási vagy kriminalisztikai bánásmódban egy olyan egységes jogállami kontroll jelenjen meg, amely szükségképpen megállapítja/meghúzza azt a közös határt is, amelyet sem a büntetés-végrehajtás, sem a kriminalisztika (akár taktikai, akár metodikai vagy akár technikai szempontból is szeretné) nem léphet át egy fogvatartott személy, vagy a vele kapcsolatos információ megszerzése vonatkozásában sem.

2.5. A büntetés-végrehajtás, mint kriminalisztikai információforrás

A büntetés-végrehajtás kriminalisztikai szempontból egy igazi információs aranybánya, hiszen a fogvatartott személyek birtokolják – kimondva, kimondatlanul vagy éppen még felderítetlenül – ama bűncselekményekre vonatkozó valós információkat, amelyeket elkövettek vagy elkövetni terveztek. A büntetés-végrehajtási intézetekben a fogvatartottak általános elhelyezési formája nem az egyszemélyes, hanem a többszemélyes zárkákban történő elhelyezés, amelyet még az intézetek túlsúfoltsága is fokoz. Így szükségképpen kialakul egyfajta bizalmi viszony a fogvatartottak között, amelynek során megbeszélik egymással az egyes bűncselekmények kapcsán a terhükre lefolytatott büntetőeljárások részleteit. Továbbá – személyes érintettségen vagy más bűnöző(k) elmondásán alapuló – tanácsokkal is ellátják egymást a büntetőjogi felelősség elkerülésére vonatkozóan. Ezeknek az információknak mielőbbi megszerzése sok esetben jelentős hatással lehet(ne) egy-egy folyamatban lévő büntetőeljárás kimenetelére, a büntetőjogi felelősség megállapításának a kérdésére is.

3. A büntetőeljárás (mint különös kapcsolódási pont)

A büntetés-végrehajtás és a kriminalisztika közötti speciális kapcsolatot – mint különös kapcsolódási pont(rendszer) – egyértelműen maga a büntetőeljárás hozza létre/teremt meg a szükségképpen kialakuló közös szakmai tevékenységek eredményeképpen. Maga a büntető eljárásjog nagymértékben meghatározó hatással van a kriminalisztikára.¹⁰ Ez a megállapítás igaz lehet a büntetés-végrehajtásra is. Elég csak a büntetőeljárás, a kriminalisztika és a büntetés-végrehajtás közös központi alanyára gondolni, akivel szemben az egyes eljárási cselekményeket lefolytatják. Ezen kívül természetes fizikai kapcsolatról beszélünk, ha a fogvatartás helye a nyomozási cselekmény helyszínéeként is szóba kerül.¹¹ Mindez ugyanakkor elég sok dimenzióban megvalósulhat:

- fogvatartott személy követ el bűncselekményt fogvatartott személy terhére (pl. lopás, testi sértés);

¹⁰ Tremmel Flórián-Fenyvesi Csaba-Herke Csongor: *Kriminalisztika*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2012. 39. o.

¹¹ LÜ utasítás 30. § (1) Ha az ügyész az érintett szervtől a rendőri intézkedés során vagy a fogva tartási helyen (bv. intézetben, javítóintézetben, rendőrségi fogdában, előállító helyiségben, menekültügyi őrzött befogadó központban, őrzött szálláson), közösségi szálláson, illetve befogadó állomáson bekövetkezett rendkívüli eseményről értesül, meg kell vizsgálnia a rendkívüli esemény bekövetkezésének okát és körülményeit. Az erről készült feljegyzésben értékelni kell az érintett szerv vizsgálatának megállapításait, valamint a rendkívüli eseménnyel kapcsolatban tett intézkedéseit is. Bűncselekmény gyanúja esetén – ha arra még nem került sor – a nyomozás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóságnál soron kívül büntetőeljárást kell kezdeményezni.

- fogvatartott személy követ el bűncselekményt a személyi állomány terhére (pl. hivatalos személy elleni erőszak);
- fogvatartott személy követ el bűncselekményt a „civil” személy terhére (pl. látogatáskor, munkáltatáskor lopás, testi sértés);
- fogvatartott személy követ el bűncselekményt a fogva tartási hely (maga a szervezet) terhére (pl. rongálás, lopás az intézet/rendőrségi fogda tulajdonára nézve);
- „civil” személy követ el bűncselekményt a fogvatartott terhére (pl. beszállító cég alkalmazottja összeverekedik a fogvatartott személlyel)
- „civil” személy követ el bűncselekményt „civil” személy terhére (pl. két látogató összeverekedik a látogató helyiségben; lopást követ el a civil személy a másik civil személy terhére);
- „civil” személy követ el bűncselekményt a személyi állomány terhére (pl. látogató vagy a civil beszállító meglopja a felügyelőt; megtámadja az őrt);
- „civil” személy követ el bűncselekményt az intézet (maga a szervezet) terhére (pl. látogató vagy a civil cég beszállítója rongál, lop, sikkaszt);
- személyi állomány követ el bűncselekményt a fogvatartott terhére (pl. bántalmazás hivatalos eljárásban; jogellenes fogvatartás);
- személyi állomány követ el bűncselekményt „civil” személy terhére (pl. a személyi állomány tagja megrongálja a civil cég tulajdonát);
- személyi állomány követ el bűncselekményt a személyi állomány terhére (pl. lopás; előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak; alárendelt megsértése);
- személyi állomány követ el bűncselekményt az intézet (maga a szervezet) terhére (pl. rongálás, lopás)
- az előző variációban megjelölt elkövetési lehetőségek (akár többszörös) kombinációja (pl. a civil beszállító cég alkalmazottja sorozatosan a kínálkozó alkalmazat kihasználva eltulajdonítja a személyi állomány, a fogvatartott, a másik civil személy, valamint az intézet tulajdonát) stb.

Az elkövetési hely fő specialitását egyrészt az teszi ki, hogy zártságából, alanyából és annak jogállásából fakadóan külön szabályok vonatkoznak rá¹². Másrészt pedig az általános érvényű büntetőeljárás szabályok nem minden esetben juttathatók ugyanúgy érvényre, mint egyéb civil környezetben.

3.1. Büntetőeljárás lefolytatása bv. intézetben elkövetett bűncselekmény vonatkozásában

A fogva tartási helyen bekövetkezett bűncselekmény hatósági tudomásra jutásának általánosságban három útja van. Első eset, amikor a fogvatartást foganatosító intézet tesz feljelentést (ilyenkor általában az intézet személyzete észleli elsőként a bűncselekmény bekövetkezését, pl.: részükre jelentik annak bekövetkeztét, tanúi vagy a terhükre követik el). A második esetkör, amikor az ügyész törvényességi felügyeleti és jogvédelmi tevékenysége során az észlelt bűncselekményi gyanú miatt az eljárás megindítását kezdeményezi. A harmadik esetkör pedig, amikor a fogvatartott feljelentésével közvetlenül a nyomozóhatósághoz fordul.

¹² A helyzetet tovább bonyolítja, hogy mind a fiatalok, mind a katonák esetében további külön eljárási szabályok betartása válik kötelezővé.

Kriminalisztikai szempontból a büntetés-végrehajtás a nyílt eljárás keretében is valóságos információs aranybánya lehet. A büntetőeljárás során ugyanis – a bűnözői szervezeti és személyi kapcsolatok, az egyes érdekeltségi körök, a lehetséges elkövetők feltérképezése vonatkozásában¹³ – nagyon hasznos információval szolgálhat a jól vezetett és archivált bv. nyilvántartás, amelyből történő közvetlen adatszerzés következményeként – vélelmezhetően – az információáramlás felgyorsulna és a tudomásra jutó adatok elősegítenék a kriminalisztikai gondolkodást.¹⁴ Maguk a bv. szakemberek (reintegrációs tiszt, biztonsági tiszt, munkáltatási- és körletfelügyelők, főfelügyelők stb.) a szükségképpeni személyes kontaktusok, valamint a rendelkezésére álló iratok tanulmányozása, ismerete függvényében sokszor jut(hat)nak olyan információk birtokába, amelyek kriminalisztikai szempontból releváns adatokat tartalmaz(hat)nak. Sajnálatos módon azonban a bv. személyi állománya ezen információk felismerése, és szükséges helyre történő továbbítása, és a bekövetkezett bűncselekmények bizonyításához elengedhetetlen elsődleges intézkedések megtételére vonatkozó célirányos képzésben jelenleg¹⁵ nem részesül. Holott – a releváns információk/adatok/dolgok felismerése és azok megfelelő helyre/hatósághoz történő továbbításának szélesebb körű megvalósítása elősegíthetné a fogva tartási hellyel kapcsolatos büntetőeljárások eredményességének javulását.

3.2. Büntetőeljárás törvényben meghatározott bizonyítási eljárások taktikája

A kriminalisztika és a büntetés-végrehajtás szükségképpeni kapcsolata alakul ki a bizonyítási eljárások büntetés-végrehajtást érintő megvalósítása során. A helyszíni szemle vonatkozásában a bv. intézet zártsága a halaszthatatlan nyomozati cselekmény időben történő megvalósulását megnehezítheti. Időben jelentősen leválhat a bűncselekmény megtörténte és a nyomozó hatóság tudomására jutás. Egyrészt azért mert több szálon, személyen keresztül vezet az információ a nyomozó hatósághoz. Mire a cselekmény a személyi állomány tagjainak a tudomására jut, addigra többnyire eltelik valamennyi idő (akár napok is). A személyi állomány tagjai a jelentési hierarchián keresztül – a szolgálati utat betartva – tájékoztatják az előljárókat a tudomásukra jutott eseményekről. Bűncselekménnyel kapcsolatos egyértelmű minősítést viszont nem hozhat meg mindenki a személyi állomány tagjai közül. Sőt, általában a minősítést még a reintegrációs tiszt általi meghallgatások is megelőz(het)ik, és majd csak az összes jelentés és információ birtokában kerül sor arra, hogy bűncselekményi gyanú miatt a nyomozóhatóság eljárását kezdeményezzék. Nehezíti e helyzetet a bv. intézetre vonatkozó statisztikai szemléletből fakadó önvédelmi reflex is. Hiszen inkább alaposan megvizsgálják az esetet, mintsem, hogy felelőtlen jelentést tegyenek bűncselekmény intézetben történő bekövetkezéséről a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (a továbbiakban: BVOP) felé.

¹³ A személy hol, mikor, hányszor, kivel ülhetett egy zárkában az idők folyamán, mely személyekkel szállították együtt, kikkel volt közös foglalkozásokon, kivel volt közös munkahelyen, kivel voltak azonos kapcsolattartói, vagy az általa ismert(ismerhetett) személyek kikkel kerülhettek kapcsolatba a bv. intézetben és azoknak kik voltak a kapcsolattartói, és mindezeknek vonatkozásában milyen adatokkal rendelkezik az intézet, stb..

¹⁴ Nyitrai Endre: A titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés alkalmazása során felmerülő kérdések. Büntetőjogi Szemle 2014/3, 39. o.

¹⁵ A releváns tudás átadásának lehetősége ugyanakkor már megteremtődött a Magyar Akkreditációs Bizottság MAB-kód: Ms1669 számú határozatával, amely támogatta a Nemzeti Közszerződési Egyetem részére Kriminalisztika mesterszak megindítását. Hiszen ezen képzésben tervezetten jelen lesz a fogva tartási hely kriminalisztikájának oktatása.

Amennyiben a bizonyítási kísérlet statikus dolgok vonatkozásában bír jelentőséggel, akkor minden további probléma nélkül végrehajtható, azzal, hogy az idő itt sem a nyomozó hatóság malmára hajtja a vizet. Hiszen külön engedély kell a cselekmény helyszínén történő lefolytatásához. Ha pedig a cselekményre idézett személy (már) fogvatartott, akkor a büntetőeljárás szakaszától függően szükség van a fogvatartás elrendelőjének ez engedélyére is. Ha a személy (már) nem fogvatartott (vagy nem is volt az) akkor megint külön engedély szükséges beléptetéshez és a helyszínen történő kihallgatásához. Így bár kriminalisztikailag valóban sokszor nagyon hasznos a helyszíni kihallgatás, a bv. intézet sajátos jellemzői (zárttság, a felügyelettel és a fogvatartottakkal történő találkozás lehetősége) hátrányosan hatnak az eljárási cselekménytől várt eredményre.

A felismerésre bemutatás tekintetében nehézségként jelentkezik az általános ismérvekben és tulajdonságaiban is alapvetően megegyező személy vagy tárgy biztosítása. Például abban az esetben, ha különös jelentősége van a helyszínnek és a környezetnek. Nehéz (szinte lehetetlen) olyan körülményeket teremteni, mint amely egy olyan megőrzéses zárkában volt, amely lakóinak személyi összetétele – a tárgyalások megkezdésének tükrében – akár félóránként is folyamatosan változik.

Az egyik legnehezebben kivitelezhető bizonyítási eljárás a szembesítés. Annak ellenére, hogy az egy zárkában lakó fogvatartottak minden apró részletet tudnak a másik életéről, általában mindent „elfelejtenek”, ha a kialakult konfliktus hatósági eljárásába megy át. Gyakori jelenség a szembesítés elkerülése vagy megtagadása. Ha mégis megvalósul a szembesítés a nyomozó hatóság tagjainak nagyon kell figyelniük arra, nehogy az egyik fél fogvatartotti metakommunikációval megfélemlítse vagy befolyásolja a másikat.

3.3. Büntetőeljárás törvényben meghatározott kényszerintézkedések taktikája

A büntetés-végrehajtás és a kriminalisztika szükségképpen kapcsolatot jelent az egyes büntetőeljárásban alkalmazott kényszerintézkedések is. Ezen a téren nagyon érdekesen alakul, sőt üresedik ki az őrizetbe vétel fogalma és lehetősége abban az esetben, ha a gyanúsított más ügyből kifolyólag már a büntetés-végrehajtási intézetben van. Hiszen az őrizetet a Bv. Kódex értelmében alapvetően a rendőrségi fogdán kellene végrehajtani. Tehát a nyomozó hatóság ebben az esetben elveszti azt a helyzeti és pszichikai előnyt, miszerint a terhelt a saját őrizetében van, és bármikor kihallgatható. Nem így a fogvatartott, aki a „megszokott fogva tartási helyén” maradván gyűjthet erőt a védekezésre.

A legtöbb kapcsolatot mutató büntetőeljárás kényszerintézkedés az előzetes letartóztatás. Abban az esetben, ha még nincs a büntetés-végrehajtás őrizetében a terhelt, akkor e kényszerintézkedés foganatosításával teremtődik meg a kapcsolat a kriminalisztikával. Természetesen itt is érdekesen alakul, ha már a gyanúsított fogvatartott. Nehézségekhez és egyes cselekmények időbeli eltolódásához vezethet, hogy az újabb büntetőeljárás érdekeit minden esetben egyeztetni kell a már folyó büntetőeljárás érdekeivel. Kiemelkedővé válik az ügyészi szerepkör, ugyanis az ügyésznek az LÜ utasítás értelmében az előzetes letartóztatás végrehajtását ellenőriznie kell. Továbbá nagyon fontos kapocs a fogvatartott terhelt kapcsolattartásának, védelmének a büntetőeljárás érdekeinek megfelelően történő szabályozása. A többi fogvatartottól történő elkülönítése, a telefonálás, látogatás, csomagküldés ellenőrzése.

A lakhelyelhagyási tilalom, házi őrizet, távortartás a büntetés-végrehajtás és a kriminalisztika szempontjából nem bír jelentőséggel. Nem így az ideiglenes

kényszergyógykezelés, amely a büntetés-végrehajtás által kerül fogatosításra az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézetben (a továbbiakban: IMEI). Az előzetes letartóztatáshoz hasonlóan fontos kapocs a külön szabályozott kapcsolattartás és a jogi képviselő.

Az óvadéknak a téma szempontjából akkor lehet jelentősége, ha az előzetes letartóztatást óvadék ellenében szünteti meg a bíróság. Ilyenkor az ügyész (és a pótmagánvádló) fellebbezéssel élhet a döntés ellen. Magát az óvadék megállapítását a terhelt vagy a védő kérheti. Nem úgy a katona esetében, akinél az óvadék megállapítására (szolgálati viszonyának tartama alatt) egyáltalán nincs lehetőség.

A házkutatást érintően kiemelt jelentősége van a büntetés-végrehajtás statikus jellegének. Amennyiben a bv. intézetben válik szükségessé házkutatás fogatosítása, a nyomozó hatóság eszik az egyik legfontosabb eredményhez vezető momentumtól: a váratlanságtól. Egy bv. intézetbe egyszerűen – a végrehajtandó speciális állami feladat jellegéből fakadóan – nem lehet váratlanul bemenni. Ott minden esetben be kell tartani a beléptetéshez tartozó biztonsági követelményeket. Még akkor is szükség van ezekre, ha például a BVOP segítségével/előzetes engedélyével kívánunk egy adott bv. intézetbe bejutni. További nehézségként jelentkezik, hogy a fogvatartottak által látogatott/lakott helyek vonatkozásában meg kell oldani a fogvatartottak biztonságos mozgását és más helyen történő elhelyezését (ami egy kórházi feladatokat ellátó bv. intézetben, vagy az IMEI-ben igen nehezen megoldható feladat). Így marad a várakozás, a türelmes végrehajtás, és az eredményességben való bizakodás.

Ha a motozást – a fogvatartott terhelt vonatkozásában – a bv. intézetben szeretnénk fogatosítani, több dologra is oda kell figyelni. Egyrészt mivel mindez csak a testi őrizetében lévő tárgyakra és a csomagokra terjed ki, a zárkájában lévő dolgokat alapesetben nem tudjuk átvizsgálni. Ennek megvalósításához külön engedélyre és a bv. intézet személyzetének a közreműködésére is szükség van. Másrészt igen érdekesen alakulhat a bv. intézetben az is, ha a Be. értelmében a fogvatartott személy kéri, hogy egy általa megnevezett a helyszínen tartózkodó személy(pl. másik fogvatartott, aki történetesen éppen a testvére) legyen jelen a motozásánál.

Szintén érdekesen alakul a helyzet, ha a lefoglalást elszenvető személy fogvatartott. Ha terheltről van szó, akkor a Be. szerint figyelni kell arra is, hogy a közte és a védő között váltott levelek, közlések, a védő feljegyzései nem foglalhatóak le. A lefoglalással kapcsolatos megkeresés csak a fogvatartott bv. intézetben lévő érték,- illetve tárgylejtéből történő lefoglalására irányulhat. Ugyanakkor sajnálatos módon itt is megtapasztalhatjuk a lefoglalás realizálásnak időigényességét, amely a nyomozás elhúzódásának egyik oka lehet.

Az információs rendszerben tárolt adatok megőrzésére kötelezés, és az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetlenné tétele a büntetés-végrehajtás vonatkozásában nem bír nagy gyakorlattal. De előfordulhat például, hogy a bv. intézet számítógépén található olyan adat, amely nyomozási szempontból különös relevanciával bír. (Ez lehet egy fogvatartottak által látogatott könyvtárban elhelyezett számítógép, de lehet egy a személyi állomány által használt hálózatba kötött számítógép is, amely a bűncselekménnyel kapcsolatos adatok vannak pl. személyes adattal visszaélés bűncselekményének elkövetése kapcsán)

A bűnügyi zárlat igazából bárkivel szemben fogatosítható. Bv.-vel kapcsolatosan például egy szerződés alapján kezelt pénzeszköz vonatkozásban fordulhat elő. De csak a bíróság rendelheti el. Az eljárás rendjének biztosítása(rendbíróság, elővezetés, testi kényszer

alkalmazása) során pedig érdekesség lehet, hogy a bíróság kivételesen a büntetés-végrehajtási őrt is igénybe veheti testi kényszer alkalmazására (persze ha az nem bizonyítási cselekmény érdekében történik).

4. Összegzés

A tanulmány összegzéseként megállapítható, hogy – annak ellenére, hogy funkcióját tekintve a két tudományterület látszólag nem kapcsolódik közvetlenül egymáshoz – a büntetés-végrehajtás és a kriminalisztika között megtalálható az az általános és különös kapcsolati pont/pontrendszer, amely alapján realizálhatóvá válik a fogva tartási hely kriminalisztikája. Azzal megjegyzéssel, hogy az általános és különös kapcsolódási pontok elsődleges vizsgálata – a területek közötti szövevényesen szerteágazó kapcsolati rendszer teljes feltérképezése/elemzése érdekében – további szélesebb körű és sokkal mélyreható elemzést igényel.